

CZĘŚĆ

1

szkoły ponadpodstawowe

PRZED MATURĄ Z JĘZYKA POLSKIEGO

zadania i ćwiczenia

BIBLIA
ANTYK
ŚREDNIOWIECZE

JOLANTA POL

Opracowanie na podstawie wcześniejszych wydań
Wydawnictwa Szkolnego PWN, pod red. Klemensa Stróżyńskiego
Wydanie uaktualnione i poprawione

Zakres kształcenia: podstawowy i rozszerzony
Szkoly ponadpodstawowe

Kontakt
joolbook@o2.pl
www.joolbook.eu

Copyright © Jolanta Pol
Wszelkie prawa zastrzeżone.

ISBN 978-83-959679-0-0



SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
Co to jest analiza i interpretacja utworu literackiego	7
Co to jest esej	11
Co to jest szkic krytyczny	15
Jak pisać pracę stylistyczną	16

TEKSTY I ZADANIA

Tekst kultury nr 1 – Księga Hioba	18
Tekst kultury nr 2 – Księga Koheleta	22
Tekst kultury nr 3 – Pieśń nad pieśniami	27
Tekst kultury nr 4 – Apokalipsa św. Jana	31
Tekst kultury nr 5 – Arystoteles: Poetyka	36
Tekst kultury nr 6 – Homer: Iliada	41
Tekst kultury nr 7 – Sofokles: Antygona	48
Tekst kultury nr 8 – Safona: Hymn do Afrodyty	53
Tekst kultury nr 9 – Horacy: Exegi monumentum	56
Tekst kultury nr 10 – Pieśń o Rolandzie	60
Tekst kultury nr 11 – Dante Alighieri: Boska komedia	66
Tekst kultury nr 12 – François Villon: Wielki testament	73
Tekst kultury nr 13 – Bogurodzica	79
Tekst kultury nr 14 – Rozmowa mistrza Polikarpa ze Śmiercią	82
Tekst kultury nr 15 – Legenda o świętym Aleksym	90

SCHEMATY ODPOWIEDZI

Tekst kultury nr 1 – Księga Hioba	99
Tekst kultury nr 2 – Księga Koheleta	101
Tekst kultury nr 3 – Pieśń nad pieśniami	103
Tekst kultury nr 4 – Apokalipsa św. Jana	107
Tekst kultury nr 5 – Arystoteles: Poetyka	109
Tekst kultury nr 6 – Homer: Iliada	112
Tekst kultury nr 7 – Sofokles: Antygona	118
Tekst kultury nr 8 – Safona: Hymn do Afrodyty	125
Tekst kultury nr 9 – Horacy: Exegi monumentum	128
Tekst kultury nr 10 – Pieśń o Rolandzie	131
Tekst kultury nr 11 – Dante Alighieri: Boska komedia	136
Tekst kultury nr 12 – François Villon: Wielki testament	140
Tekst kultury nr 13 – Bogurodzica	145
Tekst kultury nr 14 – Rozmowa mistrza Polikarpa ze Śmiercią	149
Tekst kultury nr 15 – Legenda o świętym Aleksym	152

Model punktowania zadań rozszerzonej odpowiedzi	156
--	-----

WSTĘP

Głównym celem edukacji humanistycznej jest rozwijanie zdolności samodzielnego myślenia, analizowania, syntetyzowania, wartościowania zjawisk zachodzących wokół nas. Nabyte umiejętności mają pomóc w rozwiązywaniu częstokroć złożonych i skomplikowanych problemów.

Egzamin maturalny z języka polskiego to nie sprawdzian wiadomości o kulturze (głównie literaturze), ale zadania związane z umiejętnością posługiwania się zdobytą wiedzą. Do takiego egzaminu przygotowujemy się latami i metoda „3 z” (zakuć – zdać – zapomnieć) na pewno okaże się chybiona.

Niezbędne są ćwiczenia doskonalące umiejętność analizy i interpretacji utworów literackich. Istotną rolę w procesie nauczania i uczenia się odgrywa metoda eksplikacji tekstu literackiego – rozumiana jako wyjaśnianie, objaśnianie, tłumaczenie na różnych poziomach organizacji dzieła.

Naprzeciw tym potrzebom wychodzą zaproponowane **przykłady zadań przygotowujących do egzaminu maturalnego**. Zostały dobrane tak, że sprawdzają wiadomości i umiejętności w zakresie określonym w **standardach wymagań egzaminacyjnych** oraz zgadzają się z **podstawą programową dla szkół ponadpodstawowych**.

Książka zawiera podstawowe informacje na temat analizy i interpretacji utworu literackiego, dotyczące eseju i szkicu krytycznego, a także kilka ogólnych uwag o tym, jak pisać prace stylistyczne.

Następnie zamieszczono utwory literackie (bądź ich fragmenty) oraz zadania do tych tekstów. Większość wykorzystanych tu utworów (bądź fragmentów) wymieniono w **podstawie programowej dla szkół ponadpodstawowych**, czyli ich znajomością należy się wykazać na egzaminie maturalnym.

Ćwiczenia opierają się na zadaniach otwartych – krótkiej i rozszerzonej odpowiedzi. Sprawdzają:

- rozumienie treści utworu,
- umiejętność analizy,
- zastosowanie posiadanej wiedzy z historii literatury, teorii literatury, językoznawstwa, jak też poprawne posługiwanie się pojęciami i terminami z tych dziedzin,
- umiejętność wykorzystania różnorodnych kontekstów do interpretacji utworu.

Ćwiczenia pomagają w zdobyciu wiadomości i umiejętności niezbędnych **do napisania pracy**, w której podstawą jest umiejętność analizy i interpretacji utworów oraz dobre przygotowanie merytoryczne (musisz skutecznie wykorzystać posiadaną wiedzę). Zadania te przygotowują także **do egzaminów testowych**, ćwiczą umiejętności techniczne rozwiązywania testu, ucą precyzyjnego i logicznego formułowania odpowiedzi, a przede wszystkim sprawdzają zrozumienie czytanego tekstu.

Tematy proponowane na zakończenie każdego zestawu pytań do utworu to przykłady zadań rozszerzonej odpowiedzi, które sprawdzają umiejętność pisania dłuższych tekstów (rozprawki, eseju, szkicu interpretacyjnego i krytycznego, interpretacji porównawczej). Tu należy zatem wykazać się zastosowaniem wiadomości i umiejętności w tworzeniu własnych tekstów. W tematach tych w większości nie została narzucona forma wypowiedzi, albowiem to ty możesz ją wybrać, zdecydować, czy posłużyć się formą rozprawki, czy spróbować napisać esej, szkic interpretacyjny bądź krytyczny.

Specyfika zaproponowanych tu zadań polega na tym, że pomogą one nie tylko uzyskać wysoki wynik na egzaminie maturalnym, ale także zdobyć lepsze oceny w czasie bieżącej nauki w szkole. Egzamin sprawdza jedynie niektóre umiejętności. Nastawienie na sam wynik egzaminu nie gwarantuje opanowania takiej wiedzy i umiejętności, które będą potrzebne później – w toku studiów na różnych kierunkach. Dlatego ta książka oferuje pomoc w zdobyciu najważniejszych umiejętności polonistycznych, przewidzianych w podstawie programowej. Zawarte tu ćwiczenia i zaproponowane tematy prac pisemnych zapewnią też sukces tym, **którzy chcą studiować na kierunkach humanistycznych**. Publikacja może być wykorzystana **do codziennej pracy na lekcjach języka polskiego**, ponieważ uwzględniony materiał wchodzi w zakres programów realizowanych w szkołach.

Zadania zostały tak skonstruowane, że jedynie sugerują różne możliwości poznania i odczytania utworów literackich. Są próbą wpisania utworu literackiego w szersze konteksty. Istotą języka poetyckiego (literackiego) jest wieloznaczność, dlatego ćwiczenia prowokują do osobistych, twórczych poszukiwań. To ty masz przedstawić własną, spójną hipotezę interpretacyjną, ćwiczenia jedynie pomagają ci w odczytaniu różnych składników dzieła, sugerują, że sens wypowiedzi ujawnia się w pełni często dopiero na tle innych tekstów (np. innych utworów omawianego autora czy utworów zawierających podobne motywy) lub w szerszych kontekstach (na tle biografii autora, sytuacji historycznej czy w kontekście dzieł sztuki, w których wykorzystano podobny motyw).

Ćwiczenia mają prowokować do refleksji, poszukiwań i własnych ocen dzieła literackiego, popartych jasną, precyzyjną i rzeczową argumentacją.

Pytania są tak sformułowane, że trzeba wykazać się umiejętnością samodzielnego myślenia, często oryginalnością w ujęciu i przedstawieniu danego zagadnienia, a jednocześnie sprawnością w posługiwaniu się źródłami (literaturą, opracowaniami krytycznoliterackimi, słownikami). Nie wystarczy znajomość faktów, trzeba je rozumieć, łączyć ze sobą, a często wpisywać w szersze konteksty związane nie tylko z literaturą, ale także z filozofią, psychologią, sztuką.

Te poszukiwania kształtują własny stosunek do ukazywanych problemów, indywidualny system wartości i ocen.

Na końcu publikacji znajdują się **modele odpowiedzi i oceniania**. Tutaj umieszczone są **informacje dotyczące wiedzy i umiejętności, jakie dane zadanie sprawdza, kategorii taksonomicznych i poziomu wymagań**. To pomoże ci w trafnej samoocenie i w efekcie w pisaniu lepszych wypracowań i odpowiedzi na zadania testowe. Po wykonaniu ćwiczeń (rozwiązaniu pewnej partii zadań lub napisaniu paru wypracowań) warto też zwrócić się do nauczyciela z prośbą o ich ocenę i porównać ocenę nauczyciela z własną samooceną. Przydatne okażą się zapewne wskazówki i sugestie nauczyciela dotyczące zadań krótkiej odpowiedzi, ale absolutnie niezbędne są informacje, które odnoszą się do zadań rozszerzonej odpowiedzi. Ponieważ istotą prac pisemnych jest twórcze, oryginalne myślenie, krytycyzm oraz indywidualne ujęcie i indywidualny styl wypowiedzi, zatem tylko nauczyciel może udzielić ci konkretnych i wyczerpujących wskazówek, dotyczących między innymi poprawności ujęcia tematu, jakości języka i stylu.

Zaproponowane zadania mogą być wykorzystane zarówno na danym etapie edukacji w szkole ponadpodstawowej, jak i podczas powtórki do egzaminu. Zdobyta wiedza często zmienia odbiór utworu, pojawia się możliwość wpisania go w nowe konteksty, widzimy inaczej typowość bądź oryginalność utworu, co ma wpływ na jego ocenę. Zatem powroty mogą prowadzić do stawiania nowych interesujących hipotez interpretacyjnych.

Dzięki hiperłączom możesz szybko sprawdzić swoją odpowiedź!

Po kliknięciu w tekst ZADANIA KRÓTKIEJ ODPOWIEDZI przechodzisz do SCHEMATÓW ODPOWIEDZI dotyczących analizowanego tekstu. Wracasz do zadań, klikając w SCHEMATACH ODPOWIEDZI tytuł tego tekstu.